

TANULMÁNYOK

Benedek József

Regionális egyenlőtlenség és gazdasági felzárkózás. Magyarországi és romániai régiók összehasonlító vizsgálata¹

A tanulmány célja a magyar és román régiók gazdasági fejlődésének és EU-átlaghoz történő felzárkózásának összehasonlító vizsgálata. Fő megállapításunk, hogy az elmúlt évtized látványos gazdasági növekedésének eredményeként az erdélyi régiók megelőzték a GDP-alapú fejlettségi rangsorban a kelet-magyarországi régiókat. Ennek következménye, hogy a tradicionális centrum-periféria térszerkezet átformálásának tanúi lehetünk. A további vizsgálódások számára felvetődik az a kérdés, hogy a GDP-alapú gazdasági fejlődés milyen mértékben képződik le az életminőség változásában, illetve az is, hogy mennyire indokolt eltérő területi árszínvonalak alkalmazása a megvizsgált térség GDP adatainak egységesítésekor.

Kulcsszavak: Románia, Magyarország, regionális egyenlőtlenségek, gazdasági fejlettségi rangsor.

JEL-kód: O11, O18.

<https://doi.org/10.32976/stratfuz.2021.15>

Bevezetés

Az egyenlőtlenségek témája felfutási fázisának vagyunk tanúi nem csak a témakör klasszikus tudományágaiban (gazdaságföldrajz, regionális tudomány, szociológia, politikai gazdaságtan, fejlődésgazdaságtan stb.), hanem a statisztikus fizikában, filozófiában vagy a morálteológiában is (Benedek, 2000; Benedek és Kurkó, 2010; Benedek és Kurkó, 2011; Benedek és Kurkó, 2012; Nemes Nagy, 2016; Kotosz és Lengyel, 2018; Lengyel és Kotosz, 2018a; Lengyel és Varga, 2018). Írásunkban a területi egyenlőtlenségekkel foglalkozunk, egészen pontosan a romániai és magyarországi régiók közötti egyenlőtlenségekkel. Egy olyan kérdésre keressük a választ, amely a magyarországi szakmai- és szélesebb közvéleményt fokozottan foglalkoztatja: úgy tűnik, hogy Románia megközelítette Magyarország gazdasági-fejlettségi szintjét, és előrevetítve a gazdasági növekedés trendjeit, hamarosan meg is előzheti Magyarországot. Továbbá, a romániai régiók, ezeken belül az erdélyi régiók jó néhány magyarországi régiót megelőzték a fejlettségi rangsorban. Mindez aktuálissá teszi az összehasonlító tényfeltárás szükségességét, tekintettel a téma érzékenységre: nem csak a hagyományos magyar kulturális felsőbbrendűség átörökölt mintázatai rendülhetnek meg, hanem a határontúli magyar gazdaságfejlesztési politikának az újraértékelődése is felmerülhet.

Makroregionális konvergencia

A 2004 után csatlakozó tagállamok (EU-11) mindegyikét erős reális konvergencia jellemezte, a térség gazdasági-fejlettségi szintje megközelítette az EU-átlagot, eltérő mértékben (Benedek és Veress, 2013; Benedek és Török, 2014; Benedek és társai, 2015; Benedek, 2015a; Benedek és Kocziszy, 2017; Kotosz és Lengyel, 2018; Lengyel és Kotosz, 2018b). A román régiók konvergenciája jelentősebbnek tűnik, de ne feledjük el, hogy ezek alacsonyabb szintről indultak, mint a magyar régiók. Úgy tűnik, hogy Lengyelország, Szlovákia, Magyarország, Románia,

---

¹ A tanulmányban ismertetett kutató munka az CNCS – UEFISCDI által támogatott, PN-III-P4-ID-PCCF-2016-0084 jelű, PNCDI III EFOP-3.6.1-16-2016-00011 program keretében valósult meg.

Horvátország és a balti országok versenyállamaiban létrejött, külföldi működőtőke-függő, olcsó munkaerő és állami támogatások által képviselt versenyelőnyökre épülő gazdasági egy azonos és közepes szintű fejlődés irányába konvergálnak (Pogátsa, 2016).

Románia egy főre jutó GDP volumenindexe látványosan növekedett az elmúlt két évtized során: a 2000-ben regisztrált 23%-os értékről a 2019-ben elért 70%-os értékig (1. táblázat). Ez elmarad Magyarország teljesítménye mögött (73%), de a növekmény igen jelentős, ugyanis a román gazdaság húsz év alatt 47% pontos felzárkózást tudott elérni, lényegesen többet, mint a hasonló helyzetből induló déli szomszédja, Bulgária. Ugyanakkor az is látható, hogy a két ország közötti különbség (14-15 százalékpont) konstans maradt 2015-ig, majd a következő négy év során a különbség lecsökkent kb. három százalékpontra.

1.táblázat: Az egy főre jutó GDP volumenindexe, 2011-2019 között (PPS, EU27=100)

Table 1: Volume index of GDP per capita, 2011-2019 (PPS, EU27 = 100)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Magyarország	66,2	65,8	67,1	68,2	69,1	68,1	68,5	70,9	72,7
Románia	51,5	53,5	54,1	54,9	55,7	59,2	63,1	65,1	69,2

Forrás: Eurostat

A 2. táblázatban látható, hogy folyó árakon mindkét ország GDP volumenindexe jóval az EU átlagértéke alatt van, illetve az is, hogy a román és magyar GDP értékek közötti különbség megnő, több mint tíz százalékpontra. Ezt a nem mellékes megállapítást írásunkban később értékeljük.

2.táblázat: Az egy főre jutó GDP volumenindexe, 2011-2019 között (folyó árakon, EU27=100)

Table 2: Volume index of GDP per capita, 2011-2019 (at current prices, EU27 = 100)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Magyarország	39,0	37,8	38,4	38,8	39,3	40,4	43,1	44,8	46,7
Románia	25,0	24,8	26,8	27,3	27,7	29,4	31,8	33,8	35,9

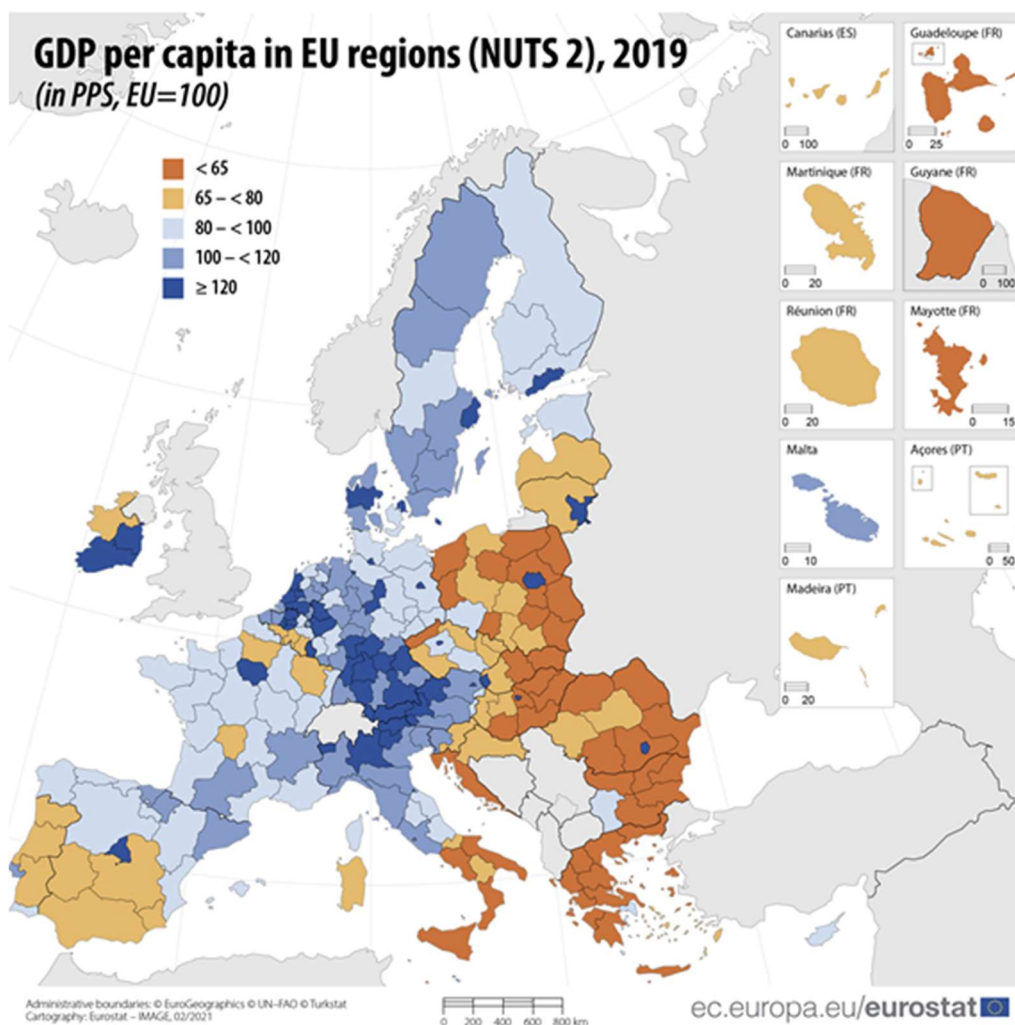
Forrás: Eurostat

Fővárosok versenye

Az 1. ábrán követhető, hogy a magyar és román fővárosi térség gazdasági teljesítménye kiemelkedik, mindkettő egy gazdaságilag és térben erősen polarizált ország gazdasági centrumtérsege. Ezzel illeszkednek egy általános Közép-Kelet-európai térbeli mintázathoz, ahol egy erős főváros-centrikusság jellemzi e térség államainak többségét (Szlovákia, Csehország és Lengyelország) (Benedek, 2015b; Benedek és Moldovan, 2015). Ebben az általánosabb keretben Bukarest-Ilfov régió GDP volumenindexe (160%) magasabb, mint Közép-Magyarorszáé (112%), illetve megelőzi Budapestet is (151%), de elmarad Pozsony (162%) és Prága (205%) magasabb értékeitől. Amennyiben Bukarestől leválasztjuk Ilfov megyét és a NUTS 3 szintű Bukarest adatait (169%) hasonlítjuk össze a neki megfelelő NUTS 3 szintű Budapest adataival, akkor a különbség tovább növekszik a román főváros javára. A makro-adatok alapján Bukarest a román gazdasági teljesítményt legdinamikusabban húzó térség, 2010-hez képest 37 százalékponttal növelte GDP volumenindexét, és ezzel az értékkel nem csupán Budapestet körözte le (7%), hanem két százalékpontra közelítette meg Pozsonyt 2019-ben. Ezzel ellentétben, Budapest egy főre jutó GDP-je 2010-2018 között stagnált, illetve fokozatosan lemaradt a közép-kelet-európai térség többi fővárosához viszonyítva. Mi több, 2015-ben Bukarest megelőzte Budapestet, ezzel mintegy ledolgozva évszázados hátrányát. Meg kell jegyeznünk, hogy mindkét főváros esetében a GDP volumenindexek a Brexit hatására 4-5 százalékponttal növekedtek, a fejlettebb brit régiók kilépésének statisztikai hatásaként (különösen Inner London magas értékének kiesése rendelkezik jelentős nivelláló hatással).

Akárcsak az országos összehasonlításban, a fővárosok esetében is a fordulópont 2016-ban következett be, amikor Bukarest-Ilfov megelőzi Budapestet, majd a következő években fokozatosan növeli előnyét.

Bukarest minden gazdasági mutató tekintetében messze kiemelkedik a többi romániai térség közül, különösen jelentős a gazdaságának magas növekedési ritmusának kialakulásában a külföldi működőtőke és a kutatási-fejlesztési tevékenységek magas fővárosi koncentrációja, valamint a munkaerő magas képzettségi szintje. Így a román főváros az ország népességéből csak kb. tíz százalékkal részesedik, de az ország hazai össztermékének negyedét állítja elő, ugyanakkor itt a legnagyobb a vállalkozássűrűség.

1.ábra: NUTS 2 régiók egy főre jutó GDP-je, 2019-ben (PPS, EU27=100)

Figure 1: GDP per capita of NUTS 2 regions in 2019 (PPS, EU27 = 100)

Forrás: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/ddn-20210303-1>.

Letöltve: 2021. március 30.

A gazdaság ehhez hasonló, sőt, ennél érzékenyen magasabb mértékű területi koncentrációja megfigyelhető a magyar fővárosban is, itt viszont ez a magasabb agglomerációs szint nem volt képes magasabb gazdasági növekedési ütemet generálni.

Régiális gazdasági növekedés

Erdély (akárcsak Dalmácia vagy a Felvidék) a történelmi Magyarország periféria térségének számított, az első világháborút megelőzően (Kincses és Tóth, 2020). Kivételt képeztek a Trianont követően Romániához került, de nem a történelmi Erdélyhez tartozó régiók: elsősorban a temesvári központú Bánság és a váradi központú Partium, amelyek a Magyar Királyság fejlettebb térségeihez tartoztak. A GDP PPS adatokat azt mutatják, hogy a fenti képzet meghaladott, a valós gazdasági folyamatok felülírták az öröklött történelmi és mentális mintákat, az erdélyi régiók fejlettségben megelőzték az Alföldöt és a Dél-Dunántúlt, mintegy megfordítva az addig jellemző Nyugat-Kelet fejlődési lejtőt.

3.táblázat: Az egy főre jutó GDP alakulása 2010-2019 között (PPS, EU27=100, NUTS 2)
Table 3: Development of GDP per capita between 2010-2019 (PPS, EU27 = 100, NUTS 2)

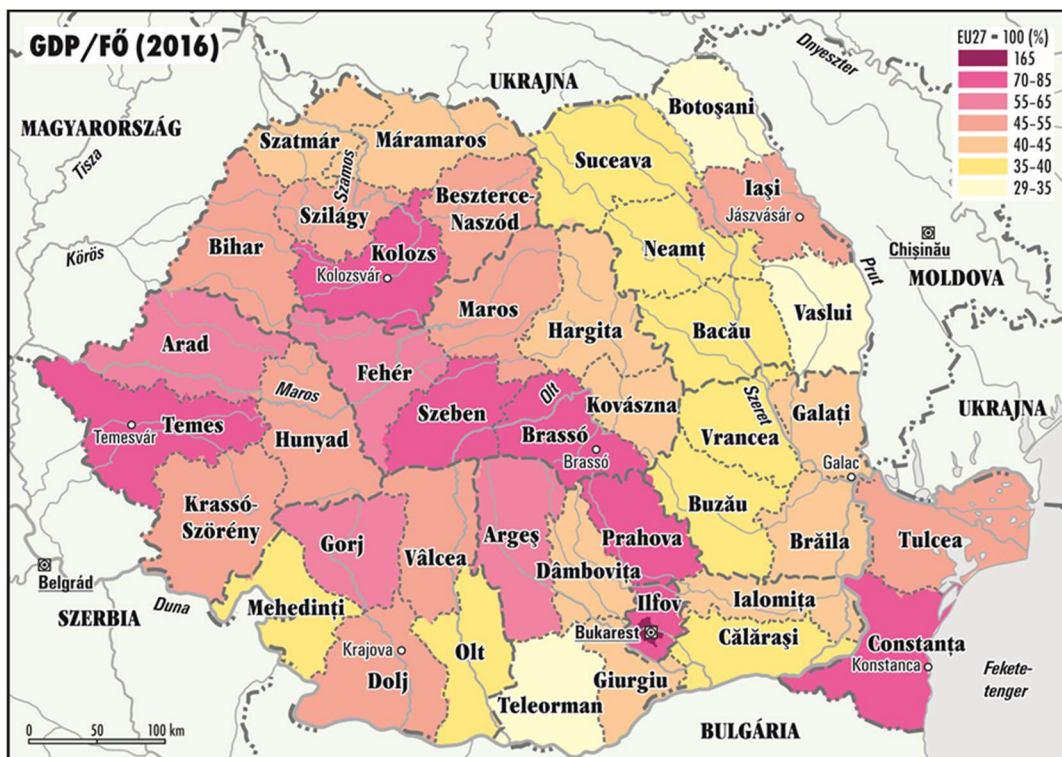
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2010-2019
Nord-Vest	44	42	47	47	49	50	54	59	60	64	22
Centru	47	46	52	51	52	53	57	60	63	66	20
Nord-Est	30	29	34	34	34	35	37	40	41	44	15
Sud-Est	40	41	47	49	50	48	50	52	54	58	17
Sud - Muntenia	40	42	41	43	47	45	48	49	51	54	12
Bucuresti - Ilfov	116	123	127	129	129	136	140	148	149	160	37
Sud-Vest Oltenia	37	35	41	41	40	41	43	47	51	54	19
Vest	55	54	58	57	56	59	64	66	67	71	17
Közép-Magyaró.	108	108	108	108	109	107	104	105	108	112	4
Budapest	144	145	145	143	144	140	138	141	145	151	7
Pest	58	56	55	58	58	58	56	55	56	58	0
Közép-Dunántúl	57	59	58	61	63	66	66	65	67	67	10
Nyugat-Dunántúl	67	68	68	70	73	76	75	72	73	71	4
Dél-Dunántúl	45	45	45	47	46	47	46	47	49	50	5
Észak-Magyaró.	39	40	39	42	43	47	46	48	49	49	10
Észak-Alföld	42	44	43	43	44	45	43	44	46	47	5
Dél-Alföld	44	45	46	48	49	51	49	49	52	53	9

Forrás: Eurostat

Amennyiben pusztán a statisztikai tényeket vesszük, a három erdélyi fejlesztési régió (NUTS 2) egy főre jutó, az EU-átlag százalékában mért vásárlóerő-paritásos GDP (PPS) volumenindexe magasabb, mint a magyarországi régiók értéke, három kivétellel (Közép-Magyarország, Közép-Dunántúl és Nyugat-Dunántúl). A két magyar többségű székelyföldi megyét (Hargita és Kovászna) és négy további megyét magába foglaló Közép-régió (Centru, 66%), az Észak-Nyugat-régió (Nord-Vest, 64%) és Nyugat-régió (Vest, 71%) GDP volumenindex-értékei tehát magasabbak, mint Dél-Dunántúl (50%), Észak-Magyarország (49%), Észak-Alföld (47%), Dél-Alföld (53%) vagy Pest (58%) fajlagos GDP volumenindex-értékei. Az erdélyi Nyugat-régió nem csupán elhagyta a Közép-Dunántúl-t (67%), hanem 2019-ben utolérte a legfejlettebb magyar régiót is, a Nyugat-Dunántúl-t (71%). A moldvai és regáti régiók helyzete is relatíve jobb: Dél-Munténia (54%), Dél-Nyugat Olténia (54%), Dél-Kelet (58%) GDP volumenindexe magasabb, mint négy magyar régiót értéke. Az egyetlen, a legfejletlenebb magyar régió (Észak-Alföld) is rosszabbul teljesítő román régió a moldvai Észak-Kelet (44%). Megjegyezzük, hogy mindkét ország régiói, a fővárosokat leszámítva, az EU sereghajtói közé tartoztak húsz évvel korábban. Ebből a helyzetből sikerült néhány régióknak kitörnie, de a romániai Észak-Kelet, illetve Észak-

Alföld és Észak-Magyarország tartósan a legfejletlenebb decilisben ragadtak (Benedek és Lembcke, 2017).

A régiók 2010-2018 közötti gazdasági dinamikáját illetően, a kolozsvári központú Észak-Nyugat (Nord-Vest), Közép (Centru) és Dél-Nyugat Olténia emelkednek ki, húsz százalékpont körüli gyarapodással. A legalacsonyabb növekedést regisztráló Dél-Munténia is erőteljesebben fejlődött, mint a magyar régiók. Az utóbbiak közül Közép-Dunántúl és Észak-Magyarország GDP volumenindexe bővült a leglátványosabban, tíz-tíz százalékponttal. Az is szembeötlő, hogy Pest az egyetlen zérós növekedést produkáló térség.

2.ábra: Romániai megyék GDP volumenindexe
Figure 2: Volume index of GDP of Romanian counties
Forrás: Benedek (2020)

Megyek gazdasági fejlődése

Megyei összehasonlításban a legfejlettebb romániai megye, Kolozs (89%), 2017-ben megelőzte az első számú magyar megyét, Győr-Moson-Sopront (87%), tartva előnyét 2018-ban is (4. és 5. táblázatok). Temes megye (84%) is szorosan fölzárkózott a legfejlettebb magyar megyéhez. 75% fölötti értéket regisztrál Brassó, Ilfov és Kontanca megyék, megelőzve a 75%-os Fejér megyét, illetve a 72%-is Komárom-Esztergom megyét, amelyek Magyarország második és harmadik legfejlettebb megyéi. Mindez a legutóbbi három-négy év fejleménye.

Az is látható a 4. és 5. táblázatokban, illetve a 2. ábrán, hogy az erdélyi tömbmagyarságot tömörítő négy megye (Szatmár, Maros, Hargita és Kovászna) GDP volumenindexe elmarad nem csak a fejlettebb romániai megyéktől, hanem általánosan a magyar megyék többségének GDP értékétől is. Más szóval, a fenti eredmények megerősítik a korábbi kutatási eredményeket, amelyek világosan rámutatnak arra, hogy Erdélyben a legjelentősebb gazdasági növekedés területileg elkülönült egy nagyobb értékeket produkáló dél-erdélyi és bánági régióra és egy, az előbbtől

fokozatosan lemaradó és differenciálódó kelet- és észak-erdélyi régióra (Cristea és társai, 2012; Benedek, 2016a; Benedek, 2019).

Ami a 2010-2018 közötti időszak GDP-növekedését illeti, ennek abszolút nyertese az erdélyi Kolozs megye, 28 százalékpontos bővüléssel. Ezt követik Prahova, Constanca és Brassó megyék. Általánosan, a romániai megyék jelentősebb mértékű felzárkózást valósítottak meg, mint a magyar megyék.

4.táblázat: Az egy főre jutó GDP alakulása 2010-2019 között
(PPS, EU27=100, NUTS 3, Magyarország)

Table 4: Development of GDP per capita between 2010-2019
(PPS, EU27 = 100, NUTS 3, Hungary)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2010-2018
Budapest	144	145	145	143	144	140	138	141	145	1
Pest	58	56	55	58	58	58	56	55	56	-2
Fejér	58	63	63	66	68	73	72	72	74	16
Komárom-Esztergom	67	67	65	69	68	72	71	69	72	5
Veszprém	48	48	47	49	51	52	52	51	53	5
Győr-Moson-Sopron	80	82	78	82	87	91	92	87	87	7
Vas	57	60	63	67	68	68	68	66	66	9
Zala	57	54	57	52	55	57	53	53	54	-3
Baranya	44	43	44	44	45	45	45	46	48	4
Somogy	42	43	42	44	42	44	43	45	47	5
Tolna	49	50	52	54	52	53	52	51	55	6
Borsod-Abaúj-Zemp.	40	40	40	43	45	50	48	51	53	13
Heves	45	45	44	48	48	50	51	51	53	8
Nógrád	29	30	28	30	30	31	30	31	32	3
Hajdú-Bihar	49	50	50	49	50	50	48	50	52	3
Jász-Nagykun-Szolnok	40	44	42	44	44	46	45	45	46	6
Szabolcs-Szatmár-B.	36	37	37	38	39	39	39	38	41	5
Bács-Kiskun	44	46	47	51	52	55	53	53	58	14
Békés	38	40	39	40	41	43	42	41	43	5
Csongrád	49	49	50	51	53	53	51	51	52	3

Forrás: Eurostat

Pest, Zala és Ilfov megyék GDP volumenindexe 2018-ban alacsonyabb volt mint 2010-ben. Ez azért is érdekes, mert mindhárom megye tradicionálisan fejlettebb térségekben helyezkedik el: Zala a Dunántúlon, Pest és Ilfov a fővárosi térségben. Különösen az utóbbiak pozíció vesztese szembeötlő és óvatosságra intenek a fővárosi régiókra vonatkozó fejlesztés-optimizmus tekintetében: úgy néz ki, hogy a fővárosi magterületekkel a szuburbán-térségek gazdaságilag nem versenyezhetnek, bár az adatokban lehet némi torzítás is, tekintettel a fővárosi agglomerációk szuburbán térségeinek „alvótelepülési funkciójára” (Benedek, 2006b; Szabó és társai, 2019).

5. táblázat: Az egy főre jutó GDP alakulása 2010-2019 között
(PPS, EU27=100, NUTS 3, Románia)

Table 5: Development of GDP per capita between 2010-2019
(PPS, EU27 = 100, NUTS 3, Romania)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2010-2018
Bihar (Bihar)	45	40	42	42	44	45	48	51	52	7
Bistrita-N. (Beszterce-N.)	37	37	42	39	40	42	45	46	46	9
Cluj (Kolozs)	61	60	68	68	71	70	79	89	89	28
Maramures (Máramaros)	35	33	38	37	38	40	41	45	46	11
Satu Mare (Szatmár)	35	35	38	40	40	40	42	47	47	12
Salaj (Szilágy)	37	35	41	42	43	44	46	51	52	15
Alba (Fehér)	49	47	54	52	54	55	59	64	66	17
Brasov (Brassó)	58	55	67	66	67	67	73	76	78	20
Covasna (Kovászna)	36	37	37	38	37	38	42	46	48	12
Harghita (Hargita)	37	37	38	38	38	37	40	46	47	10
Mures (Maros)	38	37	44	43	44	45	46	48	52	14
Sibiu (Szeben)	56	56	60	59	58	61	68	71	71	15
Bacau	33	29	38	35	36	37	38	39	41	8
Botosani	25	26	27	28	27	27	29	32	34	9
Iasi	39	37	42	44	44	44	46	52	53	14
Neamt	26	25	32	33	32	34	36	39	40	14
Suceava	28	28	32	32	32	32	34	37	38	10
Vaslui	22	21	27	26	26	26	28	30	31	9
Braila	34	36	40	41	39	40	43	47	49	15
Buzau	33	32	36	37	36	37	38	41	44	11
Constanta	58	64	71	77	83	76	78	78	78	20
Galati	35	34	39	40	40	38	39	42	44	9
Tulcea	36	40	43	44	42	43	46	50	53	17
Vrancea	29	27	33	34	33	34	36	38	40	11
Arges	51	48	47	48	50	50	54	59	61	10
Calarasi	31	29	30	37	30	30	32	34	35	4
Dâmbovita	41	38	40	37	38	40	42	45	45	4
Giurgiu	30	27	24	29	26	27	27	29	38	8
Ialomita	31	33	35	40	35	36	38	41	42	11
Prahova	46	61	55	59	77	65	72	67	68	22
Teleorman	29	28	32	31	33	33	34	36	38	9
Bucuresti	122	131	137	142	143	152	157	166	169	47
Ilfov	77	76	79	71	67	69	70	75	76	-1
Dolj	39	39	42	41	43	42	44	48	51	12
Gorj	50	42	57	56	50	54	58	62	65	15
Mehedinti	29	28	32	31	31	32	34	41	44	15
Olt	30	28	33	33	33	33	35	39	42	12
Vâlcea	36	36	42	41	40	43	44	47	52	16
Arad	50	51	55	55	54	57	61	65	66	16
Caras-Severin (Krassó-Sz.)	40	36	43	40	40	43	48	50	49	9
Hunedoara (Hunyad)	40	38	47	44	45	42	47	50	51	11
Timis (Temes)	76	76	72	74	71	76	81	81	84	8

Forrás: Eurostat

GDP mérési problémák

A GDP számbavétele és használata számos elméleti és gyakorlati problémába ütközik (Kiss, 2007; Dusek és Kiss, 2008; Nemes Nagy, 2009; Benedek és Ivan, 2018; Ivan és társai, 2020a; Ivan és társai, 2020b). Ezekből ebben az írásban kettőt tartunk kiemelkedően fontosnak. Ez alatt azt értjük, hogy a továbbiakban jelzett problémák befolyásolhatják nem csupán a GDP vásárlóerő-paritáson mért értékeit, hanem a román-magyar regionális összehasonlítás eredményét és értelmezését is.

Az első probléma a GDP átszámolása nemzeti valutából (lej, illetve forint) euróba vagy dollárba történő. Konkrétan, az átszámolásakor úgy a román, mint a magyar GDP PPS adatokat befolyásolja a devizaárfolyam alakulása, az árfolyamot befolyásoló monetáris politika. A lej-dollár vagy lej-euró, valamint a forint-dollár vagy forint-euró árfolyamok 2020-as alakulásból látható a forint erős leértékelése és a lej relatív stabil árfolyama, ami a központi bankok eltérő monetáris filozófiájára vezethető vissza. Mindez jelentős eltéréseket okoz a román és magyar GDP értékek nemzeti valutából euróba történő átszámolásakor: a magyar GDP adat „alulértékelt” az olcsó és gyengülő forintárfolyam miatt, míg a román „túlértékelődik” a stabil lej árfolyam miatt.

Ehhez adódik egy második GDP méréssel kapcsolatos probléma: a nemzetközi összehasonlításokra a vásárlóerő-paritáson számolt GDP-t használják úgy, hogy a folyóárfolyamon számolt GDP adatokat egységesítésekor figyelembe veszik az egyes országok árindexét. Az utóbbit az országosan eltérő fogyasztási kosarak összetétele határozza meg, ahol országonként jelentős eltérések lehetnek és vannak is. A két ország bérszintjeinek és ingatlanár-színjeinek összehasonlításából úgy gondoljuk, hogy ma már lényeges fogyasztói árszínvonal különbség Románia és Magyarország között nincs. Ennek ellenére, az Eurostat előírásait követve továbbra is jelentős eltérés van a két ország árindexe között, ami felértékeli a román GDP PPS adatokat a magyar adatokhoz képest.

Tulajdonképpen a nominális GDP értékeken – azaz a folyó árakon – mért régiók közötti különbségek alacsonyak (6. táblázat). Más szóval a GDP-ben számolt gazdasági fejlettségi különbségek jelentősen megugranak a vásárlóerő-paritási egységesítést követően. Például Pest és Nyugat (Vest) régiók azonos szinten vannak a reális GDP értékeknél (38%), viszont a vásárlóerő-paritáson egységesítést követően mintegy 13% pontos különbség adódik.

6. táblázat: Az egy főre jutó GDP alakulása 2010-2019 között (folyó árak, EU27=100, NUTS 2)

Table 6: Development of GDP per capita between 2010 and 2019 (current prices, EU27 = 100,

NUTS 2)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2010-2019
Nord-Vest	21	21	22	24	25	26	28	31	32	34	13
Centru	23	23	25	26	26	27	29	31	33	35	12
Nord-Est	15	14	16	17	18	18	19	21	22	23	8
Sud-Est	19	20	22	25	26	25	26	27	29	31	12
Sud - Muntenia	19	21	20	22	24	23	25	25	27	29	10
Bucuresti - Ilfov	56	60	60	65	66	71	72	76	79	85	29
Sud-Vest Oltenia	18	17	20	20	20	21	22	24	27	29	11
Vest	27	27	27	29	29	31	33	34	36	38	11
Közép-Magyaró.	66	64	64	63	64	63	64	67	69	73	7
Budapest	88	86	85	84	84	83	85	90	93	99	11
Pest	35	34	33	34	34	35	34	35	36	38	3
Közép-Dunántúl	35	35	34	36	37	39	40	41	43	44	9
Nyugat-Dunántúl	41	41	40	41	43	45	46	46	47	47	6
Dél-Dunántúl	27	27	27	27	27	28	28	30	32	33	6

Észak-Magyarország	24	24	23	24	25	28	28	31	32	32	8
Észak-Alföld	25	26	25	25	26	27	27	28	30	31	6
Dél-Alföld	27	27	27	28	29	30	30	32	34	35	8

Forrás: Eurostat

A folyó árakon számított GDP-t véve összehasonlítási alapul, a legfejlettebb romániai régió (Vest) négy magyar régiónál fejlettebb, de a régiók vásárlóerő-paritásos GDP volumenindexében mutatkozó jelentős különbségek folyó árakon mérséklődnek. A fővárosok esetében meg egyenesen egy helycsere történik: az EU-s átlag 85%-án álló Bukarest-Ilfov régiót Budapest megelőzi (99%). További kutatási feladatként fogalmazódik meg a két ország között reális árszinkülönbség meghatározása. Amíg ez nem sikerül, maradnak a fent bemutatott dilemmák, és az eldöntetlen kérdés: melyik főváros, mely régiók tartanak előbb az EU felzárkózási folyamatban?

Természetesen, tudatában vagyunk annak is, hogy a gazdasági fejlődés nem az összetett területi fejlődési folyamatnak csupán egyik dimenziója. Azt is tudjuk, hogy a GDP növekedés rövid időn nem látszik látványosan az életminőség változásában, a társadalmi fejlődésben. Sőt, egy új fejlődési paradigma körvonalazódik a fenntartható fejlődés elemeire építve és szakítva az eddig domináns neoliberais növekedési paradigmával (Kocziszy, 2020). Ezekről most eltekintettünk és a GDP alapú fejlődésre fókuszáltunk, mert – minden elégtelensége ellenére - ez egyelőre a nemzetközi összehasonlítás és az EU-s regionális politika meghatározó indikátora.

Konklúziók

Románia gazdaságának 2000 utáni jelentős növekedése, az ország és régióinak – különösen az erdélyi régióknak - fokozatos felzárkózása az EU-s átlag gazdasági fejlettségi szintjéhez semmiképpen nem hozható oksági összefüggésbe Magyarország és a magyarországi régiók relatív lemaradásával. Az összehasonlítás és a referencialitás természetesen indokolt, de csak akkor, ha mögötte szakmaiság áll és nem ellenkezője, azaz: az összehasonlítás és a romániai referencia politikai instrumentalizációja és a határontúli gazdaságfejlesztési politika deligitimációja.

Úgy néz ki, hogy a neoklasszikus gazdasági elméletek meghatározó alap gondolata végleg megdőlt, miszerint az erőforrások és telephelyek harmonikus, kiegyensúlyozott és racionális elosztása biztosítja a területi-gazdasági egyensúlyállapotot (Benedek, 2016b). A regionális kutatások eredményei azt igazolják, hogy területi egyensúlyhelyzet nem létezik és nem is érhető el, mert egyidejűleg lehetetlenség maximalizálni az összes regionális szereplő (régió) érdekeit (Kocziszy és Benedek, 2012). A fejlődés és a növekedés regionálisan nem lehet egységes, és a két fenti fogalom közötti direkt meghatározottsági kapcsolatot az empirikus tények nem támasztják alá. A régiók gazdasági növekedési ütemének hosszú távú kiegyenlítődése merő ábrándnak mutatkozik (Benedek, 2004; Benedek, 2006a). A román és magyar regionális növekedési és fejlődési formák egyszerű, leíró elemzése is azt sugallja, hogy a sajátos regionális, megyei (és helyi) növekedési és fejlődési keretek jelentős hangsúllyal rendelkeznek. Bár nem tagadható olyan strukturális tényezők hatása, mint a régiók egy centrum-periféria típusú hierarchikus rendszerbe történő beágyazódása, a magyar-román összehasonlítás azt mutatja, hogy a perifériából van kiút, felemelkedési lehetőség, de csak kevés térség számára. Ezt példázza az erdélyi régiókban kialakuló új centrum-periféria térszerkezetek, illetve olyan kiemelkedő felzárkózási teljesítményt nyújtó megyék esete, mint az erdélyi Kolozs megye. Ugyanakkor az is egyértelmű, hogy a fenti felzárkózást vagy, ha úgy tetszik, kitörést nem csupán a helyi endogén fejlődési kapacitások tették lehetővé, hanem a nemzetközi interregionális kapcsolatok és – különösen - a külföldi direkt tőkeberuházások. Mindez óvatosságra int a régiók endogén erőforrásokra épülő fejlődési kilátásait illetően és azt is előrevetíti, hogy az eddig sikeresnek elkönnyvelhető felzárkózás a közepes fejlettségi szint csapdájában végződhet.

Irodalomjegyzék

- BENEDEK, J. (2000): *A Társadalom térbelisége és térszervezése*. Risoprint, Cluj-Napoca.
- BENEDEK, J. (2004): *Amenajarea teritoriului și dezvoltarea regională*. Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.
- BENEDEK, J. (2006a): *Területfejlesztés és regionális fejlődés*. Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.
- BENEDEK, J. (2006): Urban policy and urbanisation in the transition Romania, *Romanian Review of Regional Studies* 1, 51 - 64.
- BENEDEK, J., KURKÓ, I. (2010): The Evolution of Regional Economic Disparities in Romania. *Transylvanian Review*, (19): Supplement No. 4, 143-158.
- BENEDEK, J., KURKÓ, I. (2011): A területi egyenlőtlenségek alakulása és jellemzői Romániában. *Észak-magyarországi Stratégiai Füzetek* (8): 2, 104-119.
- BENEDEK, J., KURKÓ, I. (2012): Convergence or divergence? The Position of Romania in the Spatial Structure of the European Union. *Transylvanian Review*, (21):2, 116-125.
- BENEDEK, J., VERESS, N. (2013): Economic Disparities and Changes in the Convergence of the Romanian NUTS 2 and NUTS 3 Regions. *Romanian Review of Regional Studies*. (9):1, 85-90.
- BENEDEK, J., TÖRÖK, I. (2014): County-level demographic disparities in Romania. *Transylvanian Review*, (23):2, 138-147. IF: 0,012.
- BENEDEK, J. (2015a): *A társadalom térbelisége és térszervezése. A romániai regionális egyenlőtlenségek társadalomföldrajzi vizsgálata*. Egyetemi Műhely Kiadó, Kolozsvár.
- BENEDEK, J. (2015b): Spatial differentiation and core-periphery structures in Romania. *Eastern Journal of European Studies*, 6:1, 49-61.
- BENEDEK, J., CRISTEA, M., SZENDI, D. (2015): Catching up or falling behind? Economic convergence and regional development trajectories in Romania. *Romanian Review of Regional Studies*, 11:1, 15-34.
- BENEDEK, J., MOLDOVAN, A. (2015): Economic convergence and polarisation: towards a multi-dimensional approach. *Hungarian Geographical Bulletin*, 64:3, 187-203.
- BENEDEK, J. (2016a): Területi polarizáció és periferializáció Romániában, székelyföldi perspektívából. *Magyar Kisebbség*. 74:1-2, 77-98.
- BENEDEK, J. (2016b): Centrum-periféria elméletek. *Észak-Magyarországi Stratégiai Füzetek*, 13:1, 4-17.
- BENEDEK, J., KOCZISZKY, Gy. (2017): Területi polarizáció és konvergencia a visegrádi országokban, *Magyar Tudomány*. 178:3, 261-272.
- BENEDEK, J., LEMBCKE, A.C. (2017): Characteristics of recovery and resilience in the Romanian regions. *Eastern Journal of European Studies*. 8:2, 95-126.
- BENEDEK, J., IVAN, K. (2018): Remote sensing based assessment of variation of spatial disparities. *Geographia technica*, 13:1, 1-9.
- BENEDEK, J. (2019): Földrajzi tényezők szerepe a gazdasági teljesítmény alakulásában. *Észak-magyarországi Stratégiai Füzetek*, 16:1, 14-19.
- BENEDEK, J. (szerk.) (2020) *Erdély. Tér, gazdaság, társadalom*. Presa Universitară Clujeană.
- CRISTEA, M., VARVARI, S., BENEDEK, J. (2012) Pros and cons of foreign direct investments on local economy, Pros and cons of foreign direct investments on local economy. *Észak-magyarországi Stratégiai Füzetek* (9):2, 20-34.
- DUSEK, T., KISS, J.P. (2008): A regionális GDP értelmezésének és használatának problémái. *Területi Statisztika*, 48:3, 264-280.
- IVAN, K., HOLOBĂCĂ, I.H., BENEDEK, J., TÖRÖK, I. (2020a): Potential of Night time lights to measure regional inequality. *Remote Sensing*, 12:1, 33.
- IVAN, K., HOLOBĂCĂ, I.H., BENEDEK, J., TÖRÖK, I. (2020b): VIIRS Nighttime Light Data for Income Estimation at Local Level. *Remote Sensing*, 12:18, 2950.

- KINCSES, Á., TÓTH, G. (2020): Magyarország térszerkezetének változásai 1870-től napjainkig. *Statistikai Szemle*, 98:6, 522-545.
- KISS, J. P. (2007): A várostérségek GDP-változásának becslése (1995-2010). https://www.academia.edu/8740267/A_várostérségek_GDP_változásának_becslése_1995_2007 Letöltve: 2021.04.04.
- KNAPPE, E., BENEDEK, J., ILIEVA, M. (2011): Periphere Regionen in Südosteuropa und ihr Potenzial. *Geographische Rundschau* (63): 4, 28-33.
- KOCZISZKY, Gy., BENEDEK, J. (2012): Contributions to the issues of regional economic growth and equilibrium as well as the regional policy. *Hungarian Geographical Bulletin* (61): 2, 113-130.
- KOCZISZKY, GY., BENEDEK, J., SZENDI, D. (2018): The impact of the 2008 financial crisis on the evolution of household incomes and wealth in Visegrad countries. *Regional Statistics*. 8:1. 1-27.
- KOCZISZKY, GY. (2020): Megújulás vagy amnézia? Mit tanulhat a közgazdaságtudomány és a gazdaságpolitika a pandémia által előidézett globális gazdasági válságból? Erdélyi Társadalom, 18:2, 9-18. <https://doi.org/10.17177/77171.245>
- KOTOSZ, B., LENGYEL, I. (2018): Térségek konvergenciájának vizsgálata a V4-es országokban. *Statistikai Szemle*, 96:11-12, 1069-1090.
- LENGYEL, I., KOTOSZ, B. (2018a): Felzárkózás és/vagy távolságtartó követés?: A visegrádi országok térségeinek fejlődéséről. *Tér és társadalom*, 32:1, 5-26.
- LENGYEL, I., KOTOSZ, B. (2018b): The catching up of the regions of the Visegrad Group countries. *Comparative Economic Research*, 21:4, 5-24.
- LENGYEL, I., VARGA, A. (2018): A magyar gazdasági növekedés térbeli korlátai – helyzetkép és alapvető dilemmák. *Közgazdasági Szemle*, 65:5, 499-524. <https://doi.org/10.18414/KSZ.2018.5.499>
- NEMES NAGY, J. (2009): *Terek, helyek, régiók. A regionális tudomány alapjai*. Akadémiai Kiadó, Budapest.
- NEMES NAGY, J. (2016): Mezoterek a társadalomban és a gazdaságban. In: Lengyel I., Nagy B. (szerk.): *Térségek versenyképessége, intelligens szakosodása és újraiparosodása*, 105-124. JATEPress Kiadó, Szeged.
- NAGY, J., BENEDEK, J. (2018): Towards a balanced metropolitan governance: combating the “back-door” status of peripheral rural areas. *Transylvanian Review*, 27:1, 3-20.
- POGÁTSA, Z. (2016): Magyarország politika gazdaságtana. Az északi modell esélyei. Osiris, Budapest.
- SZABÓ, P., IGARI, A., KISS, J.P. (2019): Pest megye és kelet-közép-európai agglomerációk változó gazdasági jellemzői a 2010-es években. *Közép-Európai Közlemények*, 12:2, 9-34.
- TÖRÖK, I., BENEDEK, J. (2018): Spatial Patterns of Local Income Inequalities. *Journal of Settlements and Spatial Planning*. 9:2, 77-91.